

הכתיבה / ענן / קרא / (פססס) /
אני / הגילנה / דעני /
יוסנה / אמן - ראש.

"בבוקר נשאר הכל כשהיה"

ראיון עם נועה לב ומיקה דני

למה בחרתן ליצור תיאטרון מוסיקלי דווקא מהשירים של המשוררת אגי משעול?

מיקה דני:

השירים של אגי משעול מדברים על נושאים שקרובים לליבנו, והאופן בו היא כותבת, קרוב מאד לאופן שבו אנו עובדות בתיאטרון. אגי מערבבת באופן נפלא ופיוטי את היום יומי עם הגבוה, את הכואב עם המצחיק. יש לה יכולת נפלאה לשמור על איזון ועל מינון נכון, כך שגם כשהיא מדברת על כאב גדול או על פחד, היא אף פעם לא נופלת לתוך רחמים עצמיים. היא מאזנת את הרגש המאיים לעלות על גדותיו עם אמירה פרוזאית או הומוריסטית. גם נועה ואני מנסות ליצור את הערבוב והאיזון הזה בעבודה בתיאטרון.

מה הנחה את בחירת השירים ואת אופן העריכה שלהם, איזה סיפור רציתן לספר?

נועה לב:

לא היתה לנו כוונה לספר סיפור דרמטי במובן הקלאסי, ולא יצאנו מסיפור מסויים אותו רצינו לספר, אלא מתוך השירים עצמם.

העובדה שהתעסקנו עם טקסטים שיריים חייבה אותנו להמציא משהו שהוא במקום מחזה, והתהליך הזה איפשר הרבה מקום ליצירתיות בימתית.

תחילה בררנו מכל היצירה של אגי שירים שניתן לדבר אותם, שאפשר יהיה לעבוד איתם על במה. אחר כך המשכנו לברור בשיטת האלימינציה ונשארנו עם השירים המתאימים

ביותר להלחנה ולבימוי, לבסוף התחלנו לחפש דרך לברוא מתוך השירים מהלך בימתי שיחליף את הצורך בסיפור עלילתי. המטרה היתה ליצור עולם שבו הטקסטים של אגו, המוסיקה של מיקה, התנועה, המשחק וכל שאר מרכיבי הבמה יהיו שווים ערך ויתחברו כולם לכדי יצירה שלמה.

במשך החיפוש אחר מהלך כזה, התחברו אצלי שלושה מוטיבים, שמאוחר יותר יצרו את קו העריכה.

א. שיר המהווה את המסגרת של המופע:

"כמו טקס משונה הלילות,

אחיזת עיניים,

בבוקר נשאר הכל כשהיה"

ב. שורה שהיתה השראה לשם המופע.

"לכבודך אני לוחשת את המילה ינשוף

כי אני אוהבת את מה שזה עושה לי בשפתיים."

ג. מוטיב מתוך השיר "מלאך המונכרום" שהפך ללב המופע

"איך פעם הייתי

ילדה

ועכשיו מה נהייה

ממני"

המוטיבים האלה אפשרו לי לבסס איזה קו דמיוני איתו ניסיתי ללכת בעריכה. הנסיון היה לבנות סצינה לילית שבה מתרחש הכל בפנים, בתוך התודעה ולא במציאות החיצונית. זהו מעקב אחרי זרם מחשבות אסוציאטיבי הקורה בראשה של אישה אחת במשך לילה אחד. הנישופות ציפורי הלילה, מגולמות ע"י 6 נשים שונות שכל אחת מהן מייצגת פן אחר באישיותה של אישה אחת.

אישה 2: הרומנטית, אישה 3: המרירה והביקורתית, אישה 4: זו ש"מתנפצת" על החיים, אישה 5: עקרת הבית המושלמת שעושה הכל כמו שצריך, אישה 6: האינטלקטואלית המלומדת והילדה שמביאה איתה געגועים לפעם.

כל אחת מהן יוצאת לצוד את עניינה החשוב וכולן יחד יוצרות באופן מצטבר ההולך וגובר, את המולת הקולות המתחוללת בראשה של אישה אחת. בשיא היצירה נמצאות כולן יחד חוגגות את הלילה.

תוך כדי ההתרחשות, מגלה כל אחת מהן משהו על עצמה. אחר כך הן נעלמות, כל אחת בתורה עד שלבסוף נותרת אישה אחת לבדה.

בסוף הלילה לא משתנה המציאות החיצונית של אישה אחת אבל משהו בתוכה זכה לנגיעה פנימית ואינטימית ואולי על ידי כך זכתה באיזה תיקון עצמי.

כשקוראים את העריכה של השירים קשה מאוד לדמיין את המהלך הזה, אבל הוא ברור מאוד כאשר צופים במופע עצמו. כיצד יצרתן את השפה הבימתית שממחישה את הזרם האסוציאטיבי הזה?

נועה לב:

עם תום שלב העריכה, החלה העבודה על הבמה. במהלך החזרות עם השחקניות חיברנו את המשחק, התנועה והמוסיקה בנסיון לבנות את אותה התרחשות בימתית. סגנונית אני תמיד מחפשת תבניות תנועה להיאחז בהן ומשתדלת להשאיר על הבמה רק את מה שהכרחי, שמשרת את מהלך הדברים.

בעבודה עם השחקניות עבדנו בשני צירים מרכזיים:
 ציר אחד הוא הציר ה"ריאליסטי" של עבודת השחקן. מכיוון שהשירים הם חומר מופשט, הכרחי היה לעבוד על הדמויות בצורה הקלאסית, כך שהשחקניות תוכלנה למלא את הפער שבין מילות השירים לבין הדמות שהן משחקות. כל אחת יצרה לעצמה דמות מוחשית עם ביוגרפיה מלאה, חיי נפש ברורים, והתנהגות פיזית מאפיינת. בתוך העבודה בדקנו את העמדות השונות של כל אחת מהדמויות, והדבר נעשה מעניין למשל, כשארבע דמויות שונות עם מוטיבציות אחרות שרות את אותו שיר.
 הציר השני היה יצירת שפה מסוגנת המאפשרת מעבר מעניין לעניין באמצעות קונוטציות שהן לפעמים טקסטואליות, לפעמים מוסיקליות ולפעמים תנועתיות. ניתן להדגים זאת באמצעות רצף השירים הבא:

אשה 4

"אבל עכשיו
 כשנעלמה אהבתי
 נגזזה לה קנאתי
 ואתה יכול מצדי
 להרים את כל פפואה ניו-גיני"

אשה 3

(אומרת)
 "כששחיתי במרק הקוסמי
 שהיה מוחי
 פגשתי חולם אחר
 שנקלע לחלומי ואמר
 אם את רוצה להגיע
 שחי פרפר"

אשה 3 יחד עם 1+2+4 (שרות)

"זקנות מן הדיור המוגן
באות בדיוק בעשר לשחות.
לאט הן משקיעות את גופן בתוך המים
ואז הן צפות שם על פני מסלולי השחייה
ורק עיניהן נוצצות מתחת לכובעי הגומי הורודים.
מפעם לפעם הן מתהפכות על גבן
ומפרפרות כטובעות במובן הרחב יותר
ואבריהן שהתמזגו כבר זה בזה
עד שאין הם ראויים עוד לשמם
מבצבצים פה ושם מן האדוות
כאילו ויתר שם מישהו על זוטות כגון אלו.
אך אנו השחיינים האמיתיים הקורעים את המים,
שגופינו השחומים מבריקים בשמש
ושרירינו חוגגים את התנועה,
אנו המגיחים ממעמקים
ובראות מלאות צוללים שוב לתוכם,
מתקשים להתגבר על הנאתנו הכמוסה
לחלוף כחץ על פניהן
וכלאחר יד של חן להתיז עליהן
את משובת נעורינו.
ואין בנו חמלה למתחזים.
להפך:
ברמזים גסים אנו מסלקים אותן למקומן הראוי
שהוא בשום אופן לא כאן בינינו
השוחים
בלי כל עניין לחזות דוֹלָקָא עכשיו
בתכלית אליה אנו חותרים".

אשה אחת

"אין פעם הייתי

ילדה

ועכשיו מה

נהיה ממני".

במבט ראשון אין שום קשר עלילתי בין הקטעים, אבל על הבמה נוצר הרצף האסוציאטיבי
באופן היוצר קו הגיוני:

הטכסט של אישה 4 שהוא סוף שיר "הקנאית", מעיד על הקלה גדולה, ("קודם הייתי מותשת
מרוב קנאה, ועכשיו כשאני לא אוהבת אותך יותר, לא איכפת לי ממך...")

הדמויות הנמצאות על הבמה מעצימות את תחושת ההקלה ע"י תנועתן על הכסא, אפשר
להבין מתנוחת גופן המתרווחת ומהתנהגותן, שהן נמצאות על שפת הים או בבריכה.
גם השם פפואה ניו-גיני מעורר את האסוציאציה המתאימה. הטרנספורמציה למקום
אחר (ברכה או ים) מאפשרת לטקסט של אישה 3 להגיח בחופשיות, ה"מרק הקוסמי"
הופך לברכה מוחשית לכאורה וכך מגבה הטקסט של אישה 3 את השיר הבא - שיר
"השחיינים".

בסיום השיר, נפגשות הנשים, בעגמומיות מסויימת, עם מקומן האמיתי (הן כבר לא
ילדות), ושוב משתנה האסוציאציה, כשאישה אחת חוזרת להרהר בנעוריה האבודים (אך
פעם הייתי ילדה...).

כך ממשיכות האסוציאציות להתגלגל מן הטקסט אל הבמה וחוזר חלילה. בסופו של דבר אני מקווה שהעריכה כולה אכן יוצרת קו התפתחותי הגיוני, שאפשר לעקוב אחריו ולהבין אותו.

ומה היו הצירים שהנחו את עבודת ההלחנה?

מיקה דני:

בדיעבד, ניתן לומר שגם אני עבדתי בו זמנית על ציר אסוציאטיבי וציר קונקרטי. העבודה הקונקרטית באה לידי ביטוי בהלחנת השירים. מכיוון שהבאנו אל הבמה שבה נהוג לדבר טקסט דרמטי, שירים, ניסיתי להלחין את השירים כפי שהייתי מדברת אותם. עבדתי עליהם כמו ששחקן עובד על סצנה או מונולוג, מתוך זה צמחה המוסיקה, שהיא לעתים קרובה לאינטונציית הדיבור, ובעצם מהווה הקצנה שלה, ולעתים מתרחקת למקום מופשט יותר.

כמו כן, ניסיתי ליצור איכות מוסיקלית מאפיינת לכל אחת מהנשים: האישה הרומנטית שרה שירים ליריים, האישה היצרית קיבלה קו מוסיקלי בוטה יותר, הקו המוסיקלי של המלומדת הוא מאוד מינימלי ומקוטע, ממש קרוב לדיבור, וכו'. דימוי הינשופות הוליד רצף של אסוציאציות קוליות כמו נשימות וקולות של עופות לילה.

נועה לב:

הדימוי לינשופות הנחה גם את העבודה העיצובית. לכל אחת מהנשים יש בגד שמעוצב בהתאם לדמותה. אישה אחת היא ריאליסטית לחלוטין, אבל לכל השש האחרות יש בגדים תיאטראליים ובתוכם רמזים לציפורים ממשפחת הינשופים.

בחרתן בשירים של אגי משעול, יש כאן שבע נשים על הבמה, ורוב השירים מדברים על עניינים של נשים...

מיקה דני:

אבל אין לנו רצון ליצור תיאטרון נשי או לומר אמירה נשית במובן המיגדרי.

נועה לב:

ויחד עם זה אני מרגישה שיש כאן אמירה מאוד אישית משום שכדי לעשות זאת היינו צריכות להתייצב מול עצמנו. יצרנו כאן סיטואציה של נשים באמצע החיים, שבה העבר והעתיד הן במקרה הטוב באותו אורך. האפשרות להגיד "פעם כשאני אהיה גדולה..." כבר לא קיימת. אנחנו כבר גדולות לטוב ולרע. ההצגה מתרחשת באזור הדימדומים הזה שבו נשאלות שאלות אמיתיות של חשבון נפש.

מיקה דני:

אבל עם הרבה הומור. בלי ליפול לתוך הרגשנות, כמו אצל אגי, לראות את האירועים העגמומיים והקודרים בחיים אבל לתת מקום גם לדברים המצחיקים.